

श्रीकृष्णचारित्रमंजरी

श्रीकृष्णचारित्रमंजरी

विष्णुर्ब्रह्मादिदेवैः क्षितिभरहरणे प्रार्थितः प्रादुरासीद्
देवक्यां नन्दनदी शिशुवधविहितां पूतनां यो जघान ।
उत्थानौत्सुक्यकाले रथचरणगतं चासुरं पादघातै-
श्चक्रावर्तं च मात्रा गुरुरिति निहितो भूतले सोऽवतान्मान् ॥ १ ॥

यो मातुर्जृभमाणो जगदिदमखिलं दर्शयन्नंकरूढो
गर्गेणाचीर्णनामा कृतरुचिरमहाबाललीलो वयस्यैः ।
गोपीगेहेषु भांडस्थितमुरुदयया क्षीरदध्यादि मुष्णन्
मृन्ना भक्षीति मातुः स्ववदनगजगद्भासयन् भासतां मे ॥ २ ॥

दध्नोमत्रस्य भंगादुपगमितरुषा नन्दपत्न्याऽथ बद्धः
कृच्च्रेणोलूखले यो धनपतितनयौ मोचयामास शापात् ।
नन्दाद्यैः प्राप्य वृन्दावनमिह रमयन् वेणुनादादिभिर्यो
वत्सान्पान्वत्सरूपं क्रतुभुगरिमथो पोथयन्सोऽवतान्माम् ॥ ३ ॥

रक्षन् वत्सान्वयस्यैर्बकमभिनदथो तिग्मतुंडे गृहीत्वा
प्रीतिं कर्तुं सखीनां खरमपि बलतो घातयन् कालियाहिम् ।
उन्मथ्योद्वास्य कृष्णामतिविमलजलां यो व्यधाद्वाववह्निं
सुप्तानावृत्य गोष्ठे स्थितमपिबदसौ दुष्टवृक्षच्छिदव्यात् ॥ ४ ॥

दुर्गारण्यप्रवेशाच्च्युतनिजसरणीन् गोगणानाह्वयद्यो
दावाग्निं तत्र पीत्वा समपुषदनुगान् गोपकानाविषिण्णान् ।
गोभिर्गोपैः परितः सरिदुदकतटस्थोपले भोज्यमन्नं
भुक्त्वा वेणोर्निदाद्ब्रजगतवनिताचित्तहारी स माऽव्यात् ॥ ५ ॥

श्रीकृष्णचारित्रमंजरी

कृष्णोऽस्माकं पतिः स्यादिति कृततपसां मज्जने गोपिकानां
नगनानां वस्त्रदाता द्विजवरवनितानीतमन्नं समश्नन् ।
श्रांतैर्गोपैः समं यो बलमथनबलावाहतेऽस्मिन् स्ववृष्टौ
प्रोद्धृत्याहार्यवर्यं निजजनमखिलं पालयन् पात्वसौ माम् ॥ ६ ॥

गोविंदाख्योऽथ तातं जलपतिहतमानीय लोकं स्वकीयं
यः कालिंद्या निशायामरमयदमलज्योत्स्नया दीपितायाम् ।
नंदादीनां प्रदर्श्य ब्रजगतवनितागानकृष्टार्तचित्ताः
चार्वर्गीर्नर्मवाक्यैः स्तनभरनमिताः प्रीणयन् प्रीयतां नः ॥ ७ ॥

अंतर्धत्ते स्म तासां मदहरणकृते त्वेकया क्रीडमानः
स्वस्कंधारोहणाद्यैः पुनरपि विहितो गर्वशांत्यै मृगाक्ष्याः ।
खिन्नानां गोपिकानां बहुविधनुतिभिर्यो वहन् प्रीतिमाविः-
प्राप्तो रासोत्सवेन न्यरमयदबलाः प्रीयतां मे हरिः सः ॥ ८ ॥

हत्वा यः शंखचूडं मणिमथ समदादग्रजायार्तगोपी-
गीतानेकस्वलीलो हतवृषभमहापूर्वदेवोऽमरेद्धः ।
केशिप्राणापहारी सुरमुनिवदनप्रार्थिताशेषकृत्यो
हत्वा पुत्रं मयस्य स्वजनमपिहितं मोचयन् मोक्षदः स्यात् ॥ ९ ॥

अक्रूराकारितो यान् ब्रजयुवतिजनान्सांत्वयित्वाऽभितप्तान्
स्वं रूपं मज्जतेऽस्मै विलसितमहिगं दर्शयंस्तेन वंघः ।
यो गत्वा कंसधानीं हतरजकशिराश्चारुवेषः सुदाम्नः
प्रीतिं कुर्वन्स्त्रि वक्रां व्यतनुत रुचिरां पौरमह्योऽवतात्सः ॥ १० ॥

श्रीकृष्णचारित्रमंजरी

शार्वं भंक्त्वा धनुर्यो बलमपि धनुषो रक्षकं कुंजरं तं
मल्लांश्चाणूरपूर्वानपि सहसहजो मर्दयन्स्तुंगमंचात् ।
भोजेशं पातयित्वा व्यसुमकृत निजान् नंदयन् प्राप्य गर्गात्
द्वैजं संस्कारमाप्तो गुरुमथ विदिताशेषविद्योऽवतान्नः ॥ ११ ॥

दत्त्वा पुत्रं प्रवक्त्रे प्रतिगतमधुरः सांत्वयन्नुद्धवास्या-
द्रोष्टस्थान् नंदपूर्वानरमयदबलां प्रीतिकृद्यः शुभस्य ।
अक्रूरस्याथ तेन प्रतिविदितपृथापुत्रकृत्यो जरायाः
सूनुं निर्भिन्नसेनं व्यतनुत बहुशो विद्रुतं नः स पायात् ॥ १२ ॥

पुर्या निर्गत्य रामादथ सहमुसली प्राप्य कृष्णोऽभ्यनुज्ञां
गोमंतं चापि मौलिं खगपतिविहितां वासुदेवं सृगालम् ।
हत्वा शत्रुं च पुर्यामधिजलधि पुरीं निर्मितां बंधुवर्गान्
नित्ये यः सोऽवतान्नः प्रमथितयवनो मौचुकुंदाक्षिवहेः ॥ १३ ॥

राज्ञा संस्तूयमानो हतयवनबलो भीतवन्मागधेशा-
द्रोमंतं प्राप्य भूयो जितमगधपतिर्जातशांताग्निशैलः ।
आगत्य द्वारकां यो हृदिकसुतगिरा ज्ञातकौंतेयकृत्यः
पश्यत्स्वादाय भैष्मीं नृषु युधि जितवान्भूभृतः प्रीयतां नः ॥ १४ ॥

वैरूप्यं रुग्मिणो योऽकृत मणिसहितं जांबवद्देहजातां
सत्यां तेनैव युक्तामपि परिजगृहे हस्तिनं कुल्यहेतोः ।
यातो व्यस्यात्र सत्याशुचमथ समगाद्द्वारकां सत्ययेतो
द्रष्टुं पार्थान्सकृष्णांद्रुपदपुरमगाद्विद्धलक्ष्यान्स पायात् ॥ १५ ॥

श्रीकृष्णचारित्रमंजरी

कृष्णः प्राप्याथ सत्राजिदहितवधकृद्यः श्वफल्कस्य सूनौ
रत्नं संदर्श्य रामं व्यधित गतरूषं द्रष्टुकामः प्रतस्थे ।
इंद्रप्रस्थस्थस्थपार्थानथ सविजयो यामुनं तीरमायन्
कालिंदीं तत्र लब्ध्वा यमसुतपुरकृत् पातु मां द्वारकास्थः ॥ १६ ॥

यो जह्ने मित्रविंदामथ दृढवृषभान् सप्तबद्ध्वाऽपि नीलां
भद्रां मद्रेशपुत्रीमपि परिजगृहे शक्रविज्ञापितार्थः ।
तार्क्ष्यारूढः सभार्यो हिमगिरिशिखरे भौमदुर्गं समेत्य
छित्वा दुर्गाणि कृत्वा मुरगलमरिणा देवतेद्यः स माऽव्यात् ॥ १७ ॥

त्रिंशत्पंचावधीद्यः सचिववरसुतान् भूमिजेनातिघोरं
युद्धं कृत्वा गजाद्यैरिहतशिरसं तं व्यधाद्भ्रूस्तुतोऽथ ।
कृत्वा राज्येऽस्य सूनुं वरयुवतिजनान् भूरिशश्चारुवेषान्
प्रापय्य दारकां सोऽकृत मुदमुदितेः कुंडलाभ्यामवेन्माम् ॥ १८ ॥

इंद्राराध्योऽमरेंद्रप्रियतममगमाहृत्य देवान् विजित्य
प्राप्याथ द्वारकां यः सुतमतिरुचिरं रुग्मिणीशः प्रपेदे ।
भ्रात्रव्यं पौंड्रकाख्यं पुररुधमतनोत् कृत्तशीर्षं तदीया-
पत्योत्पन्नां च कृत्यां रथचरणरुचा कालयन् कामधुक् स्यात् ॥ १९ ॥

कृष्णः सूर्योपरागे निजयुवतिगणैर्भार्गवं क्षेत्रमाप्त-
स्तत्रायातान् स्वबंधून् मुनिगणमपि संतोष्य यज्ञं स्वपित्रा ।
योऽनुष्ठाप्याप्य नैजं पुरमथ वदिताऽनेकतत्त्वानि पित्रे
मातुः पुत्रान् प्रदर्श्याकृत हितमहितं मेऽपनुद्यात् स ईशः ॥ २० ॥

श्रीकृष्णचारित्रमंजरी

रुग्मिण्या नर्मवाक्यैररमत बहुभिः स्त्रीजनैर्योऽथ पुत्रा-
नेकैकस्यां प्रपेदे दश दश रुचिरान् पौत्रकानप्यनेकान् ।
पौत्रस्योद्वाहकाले भृशकुपितबलाद्रुग्मिणं घातयित्वा
नन्दन् योषिद्वणेन प्रतिगृहमबलाप्रीतिकारी गतिर्मे ॥ २१ ॥

नानारत्नप्रदीप्तासमविभवयुतद्व्यष्टसाहस्रकांता-
गेहेष्वश्नन् शयानः क्व च जपमगृयादीनि कुर्वन् क्वचिच्च ।
दीव्यन्नक्षैर्बुवाणः प्रवचनमपरैर्मन्त्रयन्नेवमादि -
व्यापारान्नारदस्य प्रतिसदमहो दर्शयन् नः स पायात् ॥ २२ ॥

प्रातर्ध्यायन् प्रसन्नः कृतनिजविहितः सत्सभां प्राप्य कृष्णो
दूतं राज्ञां प्रतोष्यामरमुनिविदिताशेषकृत्यः प्रयासीत् ।
शक्रप्रस्थं चमूभिर्बहुविभवयुतं बंधुभिर्मानितोऽयं
भीमेनापात्य बार्हद्रथमथ नृपतीन् मोचयन्मे प्रसीदेत् ॥ २३ ॥

पुत्रं राज्येऽस्य कृत्वा हतशिरसमथो चेदिराजं विधाय
प्रोद्यंतं राजसूयं यमसुतविहितं संस्थितं यो विधाय ।
शक्रप्रस्थात् प्रयातो निजनगरमसौ साल्वभग्नं समीक्ष्य
क्रुद्धो घन्नब्धिगं तं शिववरबलिनं यान् पुरं पातु नित्यम् ॥ २४ ॥

विप्रादाकर्ण्य धर्मं वनगतमनुजैः सांत्वयित्वैत्य सर्वा-
नभ्येत्य द्वारकां यो नृगमथ कुजनिं दिव्यरूपं चकार ।
गत्वा वैदेहगेहं कतिपयदिवसांस्तत्र नीत्वाऽतिभक्तौ
संतोष्य द्वारकां यान् बहुबलसमतोऽयन्नुपप्लाव्यमव्यात् ॥ २५ ॥

श्रीकृष्णचारित्रमंजरी

दौत्यं कुर्वन्ननंता निजरुचिरतनूर्दश्यन् दिव्यदृष्टे-
गीतातत्वोपदेशाद्रणमुखविजयस्याचरन् सारथित्वम् ।
नीत्वा कैलासमेनं पशुपतिमुखतो दापयित्वाऽस्त्रमस्यै
भीमेनापात्य दुष्वं क्षितिपतिमकरोद्धर्मराजं तमीडे ॥ २६ ॥

प्राप्तः स्थानं यदूनां प्रियसखमकृतावाप्तकामं कुचेलं
कुर्वन् कर्माश्रमेधं निजभवनमथो दर्शयित्वाऽर्जुनाय ।
पुत्रान् विप्राय दत्वा सहसहजमसौ दंतवक्रं निपात्य
प्राप्याथ द्वारकां स्वां समवतु विहरन्नुद्धवायोक्ततत्वः ॥ २७ ॥

रक्षन् लोकान् समस्तान् निजजननयनानंदकारी निरस्ता-
वद्यः सौख्यैकमूर्तिः सुरतरुकुसुमैः कीर्यमाणोऽमरेंद्रैः ॥
सिद्धैर्गर्धर्वपूर्वैर्जयजयवचनैः स्तूयमानोऽत्र कृष्णः
स्त्रीभिः पुत्रैश्च पौत्रैः स जयति भगवान् सर्वसंपत्समृद्धः ॥ २८ ॥

इति श्रीकृष्णचारित्रमंजरी लेशतः कृता ।
राघवेन्द्रेण यतिना भूयात् कृष्णप्रसाददा ॥ २९ ॥

इति श्रीराघवेन्द्रतीर्थश्रीचरणविरचिता श्रीकृष्णचारित्रमंजरी

भारतीरमणमुख्यप्राणांतर्गत श्रीकृष्णार्पणमस्तु